

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1918 kl. 2 e. m.

- *Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5 i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående meddelande av föreskrift om full offentlighet genom noggrann protokollsföring vid vetenskapliga experiment på levande djur vid läro- eller forskningsanstalt, som åtnjuter statsunderstöd.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 113, har herr *Berg* i Munkfors hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes förordna om full offentlighet genom noggrann protokollsföring vid vetenskapliga experiment på levande djur på av staten uppehållen eller understödd läro- eller forskningsanstalt».

Motionen.

Med avseende på motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Vid behandlingen av förevarande motion har utskottet, som för sin del erkänner det djurskyddsvänliga syftet i motionen, inhämtat yttranden såväl av Medicinalstyrelsen och Karolinska medikokirurgiska institutets lärarkollegium som av Nordiska samfundet till bekämpande av det vetenskapliga djurplågeriet. Nämda samfund, som livligt tillstyrker den i motionen gjorda hemställan, ansluter sig i allt väsentligt till den av motionären förebragta motiveringen. De medicinska sakkunniga ställa sig däremot enhälligt avvisande gent emot motionen och avstyrka på det bestämdaste de däri föreslagna åtgärderna såsom »i sin tillämpning opraktiska och onyttiga och till sin innebörd för den vetenskapliga utvecklingen skadliga»,

Utskottet.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 13 saml. 2 avd. 5 häft. (Nr 5—6.)

varjämte riktas »en allvarlig gensaga mot de för vårt lands enligt nu ifrågavarande metoder arbetande vetenskapsidkare nedsättande uttalanden, som utan någon bevisning i motionen förekomma».

Utskottet, som för sin del ansluter sig till den av de sakkunniga i ämnet omfattade ståndpunkten, får till stöd för denna sin mening i utdrag återgiva följande av professorn i fysiologi vid Karolinska institutet J. E. Johansson den 18 februari innevarande år avgivna utlåtande:

»Efter tagen kännedom om de av herrar Wavrinsky och Berg i riksdagens båda kammare väckta, likalydande motionerna om åtgärder mot vivisektionen får undertecknad anföra:

Motionärerna anföra den gällande lagstiftningen om straff för uppenbar grymhet mot djur och påstå, att »det gives ett enda område, där denna lagligt fastställda rättsåskådning icke tillåtes äga tillämplighet, nämligen vid vivisektion». Denna utföres enligt motionärernas förmenande inom »skyddade laboratorier» och »vetenskapsmännen tillåtas undandraga sitt förfarande vid ifrågavarande experiments utförande». De påstå vidare, att på detta område »råder en mystisk förtegenhet och ovetenhet», och de påyrka »full offentlighet vid vivisektionens utförande».

Gent emot dessa påståenden må anföras, att verksamheten å de ifrågavarande laboratorierna står under samma kontroll och utövas under samma ansvar, som gäller för övriga statsinstitutioner. Ingen åtnjuter å dessa institutioner någon särskild privilegierad ställning, som skulle fritaga honom från ansvar, ifall han gjorde sig skyldig till lagöverträdelse av hvad slag det vara må. Vad särskilt grymhet mot djur beträffar, så är dylik handling ej mer skyddad mot lagligt beifrande, om den utövas å ett vetenskapligt laboratorium, än om den äger rum i det enskilda hemmet eller vid husdjurens behandling i lantushållningen. Föreläsningar och demonstrationer äro offentliga, och tillträde till laboratorierna har veterligen ej vägrats någon, som hos föreståndaren anmält sig önska taga kännedom om den därstädes bedrivna verksamheten. Å de vetenskapliga institutionerna äro sysselsatta utom föreståndare och assistenter jämväl studerande och biträden av olika grader. Straffbara fall av uppenbar grymhet mot djur skulle under sådana förhållanden svårligen kunna undgå att bli kända, men veterligen hava sådana fall ej inträffat, och särskilt må det framhållas, att motionärerna ej kunnat anföra några dylika fall. — — — — —

Jämte karaktärsdraget grymhet tillvita motionärerna den medicinska forskningens och undervisningens representanter benägenheten att vilja omgiva sin verksamhet med en »mystisk förtegenhet». Huru pass grundad denna beskyllning är, framgår bl. a. av den skrivelse, som av undertecknad avgafs till Konungen den 10 februari 1912 med anledning av klagomål, som

»Nordiska samfundet» hos Konungen framfört däröver, att vid de årligen återkommande sommarkurserna för folkskolelärare undervisningen i fysiologi belystes med experiment å levande djur (vivisektioner). I detta klagomål framhålles, att denna undervisning skulle göra vivisektionen populär i folkets bredare lager. Anordnandet av denna undervisning torde vittna om något helt annat än ett begär att omgiva djurexperimenten med »en mystisk förtegenhet». Klagomålen lämnades av Konungen utan avseende, och kurserna hava sedan dess alltjämt fortgått efter oförändrat program. Flera hundratal av landets folkskolelärare hava deltagit i dessa kurser. De hava med synnerligt intresse följt de ifrågavarande demonstrationerna, och många hava personligen uttryckt sin tacksamhet för den inblick de på detta sätt erhållit i livsprocessernas förlopp. Ingen har framställt någon anmärkning, och dock hava så pass ingripande försök demonstrerats som blottläggning av hjärtat å varmlodigt djur (kanin), hjärtats förhållande vid kvävning, tarmarnas rörelser m. m. — — —

Motionärerna fortsätta nu på en annan väg att söka försvåra utförandet av vetenskapliga djurförsök. Under anförande av att »på sistone till och med det oerhörda inträffat, att diplomatiska förhandlingar för åstadkommande av fred emellan krigförande makter omedelbart lämnats åt offentligheten», påyrka motionärerna, »att varje vetenskapligt experiment på levande djur, som utföres inom av staten uppehållen eller understödd institution, skall protokollföras med tydligt angivande av experimentets art, ändamål och tidslängd samt kvantiteten av eventuellt använda bedövningsmedel och tiden för dessas användande i förhållande till tiden för experimentets utförande liksom övrigt, som kan tjäna till belysande av experimentets karaktär». Tillika påyrkas, att det ifrågavarande protokollet skall äga karaktären av offentlig handling.

Då en vetenskaplig avhandling publiceras, lämnas en redogörelse för de utförda experimenten. I fråga om djurförsök lämnas uppgifter om bedövningen. Härmed åtnöjas emellertid ej motionärerna. De föreslå en ingående redogörelse för varje särskilt försök och kräva, att denna skall ställas till allmänhetens förfogande, innan undersökningen i sin helhet är avslutad. I denna redogörelse skall tydligt angivas experimentets art och ändamål, vilket innebär, att jämväl planen för undersökningen skall meddelas. Denna omständliga protokollföring skulle uppenbarligen medföra en betydande arbetsbörda, vartill kommer obehaget att inför allmänheten nödgas framlägga brottstycken av ett ej fullbordat arbete. — — —

Den föreslagna lagstiftningen vore, såsom lätt inses, ett svårt slag mot forskningens frihet och skulle i vårt land omöjliggöra överhuvudtaget alla sådana vetenskapliga undersökningar, som erfordra experiment på levande

djur. En vetenskapsman kan ej framlägga sina försöksprotokoll, förr än undersökningen är avslutad, något som kan dröja årtal. Försöksprotokollen betraktas och måste betraktas som vederbörandes personliga egendom, ända tills han anser sig hava bragt arbetet så långt, att det kan framläggas för offentligheten. En ingenjör, en uppfinnare, en vetenskapsman på vilket område som helst kan fritt förfoga över sina arbetsresultat; endast fysiologen, som är hänvisad till djurexperiment, skall man frångå denna rätt. Är det på detta sätt man vill uppmuntra den vetenskapliga forskningen i detta land?

Man frågar sig, vilken nytta skulle dessa lagstiftningsåtgärder bereda landet? Vad kan den stora allmänheten ha för nytta av försöksprotokoll, tillhörande en oavslutad undersökning? Motionärerna anföra: »Statistiken har blivit en oerhört omfattande vetenskap och ett viktigt statsorgan, med vars hjälp medborgarna få veta allt om allt av medborgerligt intresse, som kan uttryckas i tal och mått.» »Men huru många djur som uppfödas, uppköpas och användas å samma laboratorier, huru många experiment som utföras och huru många som utföra dem, vilka rön, som medels djurexperiment göras och huru stora mängder av bedövande gifter och andra rekvisita, som för detta ändamål användas o. s. v., om allt detta har den moderna, eljest snart sagt allvetande statistiken intet att förmåla.» »Det enda, som tid efter annan delgives allmänheten, är uppgiften om nya anslag, som beviljats åt den hemlighetsfullt beslöjade verksamheten vid vissa medicinska laboratorier.»

Nu förhåller det sig emellertid så, att alla räkenskaper efter vederbörlig granskning i kammarrätten förvaras och stå allmänheten till buds, ifall någon vill hava närmare kännedom om anslagens användning. Det synes som om detta material kunde vara tillräckligt jämväl för den, som önskar utföra en statistisk bearbetning i den av motionärerna angivna riktningen, utan att man skulle behöva tillgripa ett så oerhört ingrepp i den vetenskapliga forskningens frihet som motionärerna föreslagit.»

Av ovan anförda yttrande framgår, att de vivisektionella experimenten ingalunda omgivas av den hemlighetsfullhet, som motionären förmenar. Tvärtom synas möjligheterna till kontroll för den, som önskar utöva sådan, vara ganska vidsträckt. Dylka experiment företagas bl. a. vid föreläsningar och demonstrationer inför de medicine studerande, vilka äro offentliga och alltså för en var tillgängliga. Ej heller har tillträde till de vetenskapliga laboratorierna vägrats någon, som anmält sin önskan att taga kännedom om den därstädes bedrivna verksamheten. Vad beträffar de till laboratorierna och sjukhusen hörande djurstallarna, torde likaledes intet hinder möta för utomstående att taga dessa i betraktande. Sålunda besiktigades,

enligt vad utskottet har sig bekant, Serafimerlasarettets djurstallar sistlidna sommar av en representant för härvarande djurskyddsföreningar. Särskilda lagbestämmelser gent emot den medicinska vetenskapens representanter synas så mycket mindre motiverade, som dessa äro underkastade samma ansvar som andra i fall av lagöverträdelser, som gå ut på grymhet mot djur.

Även i avseende på de av motionären begärda speciella föreskrifterna om protokolls förande vid vetenskapliga experiment på levande djur giva de utskottet tillhandakomna sakkunnigutlåtandena upplysningar, som äro ägnade att väcka starka tvivelsmål om befogenheten och den praktiska nyttan av det av motionären gjorda yrkandet. Sålunda framhålles i ett av professor C. G. Santesson avgivet yttrande, att »de vivisektioner och övriga djurförsök, som företagas i samband med vetenskapliga undersökningar, protokollföras därvid och ingå i de arbeten, i vilka sådana undersökningar publiceras. De återfinnas sålunda i den vetenskapliga litteraturen, i regel med alla nödiga uppgifter om experimentens syfte och utförande, om bedövning o. s. v. De numera talrika djurförsök, som utföras vid kliniker samt patologiska, bakteriologiska och hygieniska institutioner protokollföras i journaler.» Att under sådana förhållanden ålägga alla här ifrågakarande institutionschefer det betydande arbetet med en extra bokföring av den beskaffenhet, som av motionären förordas, torde icke vara motiverat. Över huvud synes enligt utskottets mening icke vara styrkt, att sådana missförhållanden hos oss föreligga, att de skulle påfordra eller berättiga de särskilda bestämmelser, som i motionen åsyftas.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon kam-
marens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1918.

På utskottets vägnar:

E. MOBERGER.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar *Moberger, Sjögren, Billqvist, Fast, Jungnell, Persson**) i Fritorp, *Sundling, Andersson* i Eliantorp, *Schill**) och *Hellberg*.

*) Icke närvarande vid justeringen.